

LandValUse – Nyhetsbrev for 2022

Godt nytt år!

Året 2022 var preget av arbeid med formidling av eksisterende og pågående forskning, og vi har gjort noen dypdykk innen ulike problemstillinger relatert til LandValUse- prosjektet.

I 2023 blir mer tid til nybrottsarbeid og det blir behov for godt samarbeid med dere samarbeidspartnere.

Dette nyhetsbrevet vil oppsummere noe av forskningsaktiviteten vår i 2022. Vi starter nyhetsbrevet med en god generell nyhet. I desember 2022 ble verdens ledere enige om en [historisk avtale for naturen](#) med mål om å stanse og reversere naturtap innen 2030. Dette gjør forskningsprosjektet og resultatene enda mer aktuelle.

Hyttebygging

I 2022 har vi ved bruk av spørreundersøkelser forsket på folks preferanser for bevaring av natur sett opp mot lokal verdiskaping. I en studie om preferanser for økt hytteutbygging på Norefjell som forøvrig ble presentert på det årlige «Forsker møtet for Samfunnsøkonomer» ved Universitetet i Stavanger, finner vi at folks betalingsvillighet for å unngå hytteutbygging avhenger geografisk avstand til utbyggingen og kan videre forklares gjennom den stedstilknytningen folk opplever å ha til området. Forskningen bidrar til dermed til økt forståelse hvordan velferdseffekter

ved naturtap fordeler seg geografisk, noe som på sikt kan bidra at samfunnet kan ta mer helhetlige beslutninger om arealbruk.

En relatert studie som bruker de samme dataene, er i forberedelse til publisering i januar 2023 i [Samfunnsøkonomen](#)

Denne studien ser på avveininger mellom lokaløkonomiske virkninger av hyttebygging og nytten av bedre naturforvaltning i Norefjellområdet (Iversen mfl. 2023). Ikke overraskende, kan det ha større nytte for samfunnet med en mer skånsom hytteutbygging enn det enn lokalt kan ønske ved å legge mest vekt på de positive lokaløkonomiske virkningene.

Landbasert vindkraft

Energikrisen som har rammet Europa etter Russland gikk til angrep mot Ukraina har medført rekordhøye strømpriser. Samlet sett har situasjonen satt press på ytterligere utbygging av fornybar energi, inkludert landbasert vindkraft. Vindkraft på land kan forventes å spille en betydelig rolle i en lavutslippsøkonomi.

Utbygging av landbasert vindkraft kan være konfliktfylt. Ved plassering av vindkraftverk bør det være en avveining mellom de negative effektene på naturverdier og lønnsomhet. Vindkraftverk påvirker negativt både den estetiske verdien og bruksverdien av naturområder, som særlig berører de som bor i området (miljøkostnader for de lokale innbyggerne), og det biologiske mangfoldet og arealer av uberørt natur, som har en verdi for hele samfunnet (nasjonale miljøkostnader). Begge deler er det viktig å ta hensyn til en samfunnsøkonomisk analyse av vindkraftutbygging. Vi har i prosjektet både sett på folks preferanser for videre utbygging av landbasert vindkraft og foretatt geografisk og samfunnsøkonomisk analyse av mulig plassering av ny landbasert vindkraft i Norge.

Preferanser for landbasert vindkraft

I 2022 gjennomførte vi en undersøkelse av den norske befolkning om preferanser for landbasert vindkraft (se Lindhjem mfl. 2022). Har vinden snudd? Resultatene våre er entydige. Nordmenn flest foretrekker ikke mer landbasert vindkraft mot andre energikilder og er opptatt av å bevare like mye eller mer natur enn det vi gjør i dag.

Studien er publisert i *Samfunnsøkonomen*. Det vil være interessant å gjøre en oppfølgingsstudie når energikrisen er dempet for å sammenlikne vindkraftpreferanser under og etter en energisikkerhetskrise.

Plassering av ny, landbasert vindkraft

I Grimsrud mfl. (2022) tar vi som utgangspunkt at det skal bygges ut vindkraft på land, og ser på hvordan denne kan plasseres geografisk for å gi størst mulig samfunnsøkonomisk gevinst. Dette gjøres ved å kombinere en energisystemmodell med omfattende GIS analyser av potensielle vindkraftverkplasseringer, for på innsendte søknader.

Energisystem-modellen, TIMES, gir informasjon om hvordan plasseringen påvirker de rene økonomiske inntektene fra vindkraft. GIS analysene gir oss informasjon om husholdninger som blir påvirket av vindkraftverkene gjennom nærhet og synlighet fra hjemmet, samt hvilke naturområder som blir berørt.

Analysen sammenstiller monetære verdier på lokale miljøkostnader og kostnader ved karbonutslipp fra arealer fra etablering av nye vindkraftanlegg, mens hensynet til uberørt natur og biologisk mangfold tas hensyn til gjennom absolutte grenser på hvor vindkraftverkene kan plasseres. Vi simulerer modellen fram til 2050. Vi finner at Sør-Norge er gunstig lokasjonen for vindkraft om en ikke tar hensyn til miljøkostnader, men at dersom en tar hensyn til både kostnader for de lokale innbyggerne og de nasjonale miljøkostnadene bør en større del av produksjonen flyttes mot den nordlige delen av Norge. Vi finner videre at

kostnadene av å utelukke noen områder er imidlertid små. Generelt finner vi at om vindkraftverk skal plasseres langt unna innbyggernes synsfelt vil det bli større negative konsekvenser for biodiversitet og et økt tap av uberørt natur.

Aksept for klimaprisering

Metodisk jobber vi med å undersøke faktorer som kan øke aksept for virkemidler som styrker miljø- og klimapolitikken. Som del av arbeidet som i prosjektet skal undersøke aksept for ulike virkemidler innenfor areal- og naturforvaltning, har vi undersøkt aksept for klimaprisering. Dette er et stort tema i den internasjonale litteraturen og som har overføringsverdi til areal- og naturforvaltning.

Blant annet er det ofte slik at virkemidler rammer veldig ulike mellom ulike sosioøkonomiske grupper og geografisk. Hvis en ikke tar hensyn til dette, for eksempel ved å øremerke deler av avgiftsinntekten og demper virkningene, kan det bli vanskelig å få gjennomført god politikk.

Dagens klimaavgift er ikke høy nok for å nå Norges klimamål innen 2030. Økt klimaavgift møter motstand blant deler av befolkningen og næringslivet. Det er derfor

viktig å forstå bedre hva som kan gjøre avgiften mer akseptabel. Det er en stor, voksende internasjonal litteratur om faktorer som er viktige for økt aksept for klimaavgift blant befolkningen, men tilnærmet ingen studier som undersøker bedrifter.

I slutten av 2022 ferdigstilte vi en forskningsartikkel som nå blir publisert som et SSB discussion paper (Dugstad mfl. 2023), hvor vi sammenlikner aksept av økt klimaavgift blant husholdninger og bedrifter. Vi finner at ved å øremerke avgiftsinntektene til å finansiere andre klimatiltak, inkludert redusere forskjeller mellom by og land, har både husholdninger og bedrifter høy aksept for en høyere klimaavgift. Ved å studere husholdninger og bedrifter under samme lys kan man finne akseptable politiske beslutninger for begge parter, noe som vil minimere motstand og konflikter. Dette arbeidet ønsker vi å trekke videre på i 2023, når vi skal se på areal- og naturforvaltning.

Relaterte nyhets saker og medieoppslag

Prosjektleder **Kristine Grimsrud** er oppnevnt som medlem i [det offentlige ekspertutvalget om naturrisiko](#). Skal levere sin utredning innen 31. desember 2023,

Seniorforsker **Henrik Lindhjem** er invitert som deltager i [Arbeidsgruppe ledet av Helse- og Omsorgsdepartementet, for å utvikle nasjonal livskvalitetsstrategi for Norge](#). I dette arbeidet inngår å vurdere hvordan miljø- og naturforvaltning og -kvalitet bør inngå.

[Kronikk: «Aldri før er så mange hytter blitt bygget samtidig, men er det samfunnsøkonomisk lønnsomt?»](#)

Resultater fra prosjektet kan følges

Det jobbes med en formidlingsløsning for prosjektet. Foreløpig kan artikler, rapporter og presentasjoner følges på SSBs prosjektside for [LandValUse](#) som også har lenke til I NFRs prosjektside for [LandValUse](#).

Formidlingsaktiviteter i 2022

I samarbeid med NFR-prosjektet VALUE-CHANGE gjennomførte vi et prosjektseminar om arealbruk og velferd i byene og på landsbygda på SSB i september 2022. Her var det mange deltagere og gode presentasjoner og diskusjoner (se vedlagt program, presentasjonene kan deles hvis interessert).

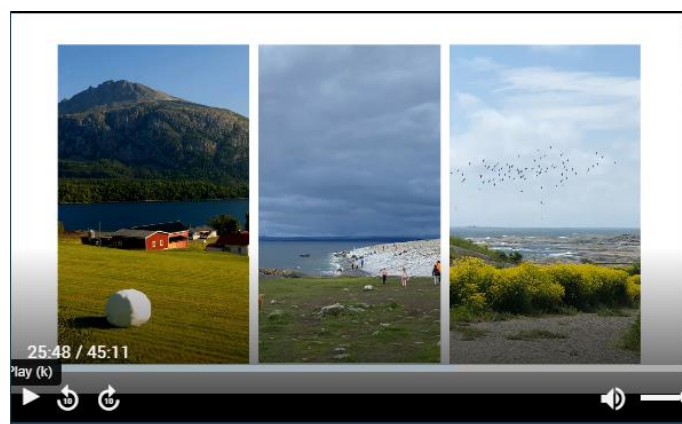
I tillegg, har vi i løpet av 2022 vært og presentert arbeid på prosjektet i ulike sammenhenger. Planen er en tettere involvering av samarbeidspartnerne i 2023-24, når det skal gjennomføres flere datainnsamlinger og analyser på prosjektet.

Noen eksempler på presentasjoner i 2022:

Den 29. september 2022 ble LandValUse sin prosjektleder invitert, på vegne av prosjektet, til å holde en kort presentasjon (Pecha Kucha— 6 min) i et frokostseminar arrangert av Forskningsrådet og holdt i Klima- og miljødepartementet. Opptaket av hele frokostseminaret er tilgjengelig her.

<https://videoportal.rcn.no/sharevideo/c8dd3735-f5d9-45ee-8d62-024e616b90ed>

LandValUse-presentasjonen er sist.

Den 27. november 2022 var det klima-, naturmangfold og arealkonferansen--en dialogkonferanse--i regi av Forskningsrådet og Miljødirektoratet. Espen Barth Eide innledet til konferansen. Opptaket til hele konferansen ligger her.

<https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/arrangementer/2022/november/klima-naturmangfold-og-areal-konferansen/>

LandValUse bidro med et kort innlegg om vindkraft og generelle preferanser for forvaltning av natur og arealer.

Utvalg av vitenskapelige publiseringer:

- Lindhjem, H., A. Dugstad, K. Grimsrud, G. Kipperberg og S. Navrud (2022) [Medvind for landbasert vindkraft eller stille før ny storm? Vi har tatt tempen på folks preferanser for videre utbygging.](#) *Samfunnsøkonomen* 5: 48-61, november 2022.
- Grimsrud, K., C. Hagem, K. Haaskjold, H. Lindhjem and M. Nowell (2022) [“Spatial trade-offs in national land-based wind power deployment in times of biodiversity and climate crises”](#). Statistics Norway, Research Department Discussion Papers 992/2022. Se: <https://www.ssb.no/discussion-papers>
- Iversen, E. K., K. Grimsrud, H. Lindhjem and S. Navrud (2022) [“Mountains of trouble: Accounting for environmental costs in local benefit-driven tourism development”](#). Statistics Norway, Research Department Discussion Papers 990/2022. Se: <https://www.ssb.no/discussion-papers>
- Venter, Z., V. Gundersen, S. Smith og D. Barton (2023) [Bias and precision of crowdsourced recreational activity data from Strava](#). *Landscape and Urban Planning*, 232
- Dugstad, A., K. Grimsrud, K. og H. Lindhjem (2023) Can the Acceptance of a Carbon Tax be Increased? The effect of Tax Revenue Recycling and Redistribution among Households and Companies”. Statistics Norway, Research Department Discussion Papers. Accepted. Se: <https://www.ssb.no/discussion-papers>
- Iversen, E. K., K. Grimsrud, Ø. N. Handberg, H. Lindhjem and S. Navrud (2023) “Ser vi atter slike fjell og daler? Avveiningen mellom lokaløkonomi og naturkostnader ved hytteutbygging”. Aktuell analyse. Kommer i *Samfunnsøkonomen* januar/februar 2023

Vedlegg: Program prosjektseminar

Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå (SSB), Menon Economics, NIKU, NMBU og NIBIO inviterer til seminar på forskningsprosjekter

Arealbruk og velferd i byene og på landsbygda – avveininger mellom miljø, kulturminner og økonomi.

Tirsdag 27. september, kl. 10.30-16.00 i SSB, Akersveien 26, Oslo. Møterom: Arbeid

[På seminaret presenteres resultater og innlegg fra forskningsprosjektene VALUECHANGE og LANDVALUSE](#) og temaer relatert til arealbruk. Det blir også rikelig tid til spørsmål og diskusjon. De to prosjektene handler om avveininger av ulike hensyn ved ulike typer arealbruk. De er finansiert av Norges Forskningsråd.

Program (det kan bli mindre endringer):

10.30 - 10.40 Velkommen og kort om prosjektene v/Kristine Grimsrud (SSB) og Henrik Lindhjem (Menon)

Del I: Eksempler på arealbruksutfordringer

10:40 – 11:10 Resultater fra spørreundersøkelse om vindkraftpreferanser i Norge. Ved Anders Dugstad (NMBU). Kommentarer & diskusjon

11:10 – 11:40 Tettsteders vekst og effekt på arealbruk. Ved Wenche Dramstad (NIBIO). Kommentarer & diskusjon

11:40 – 12:10 Hensyn til kulturminner i utbygging. En Q-studie i Oslo og Valdres. Ved Sveinung Berg (NIKU). Kommentarer & diskusjon

12:10 -12:50 Lunsj

12.50 - 13.20 Miljøhensyn mot lokalverdiskaping i hyttebygging. En studie av Norefjell. Ved Endre Kildal Iversen (NMBU/SNF). Kommentarer & diskusjon

Del II: Mulige løsninger framover

13:20 – 13:50 Naturkapital, naturregnskap og prising av natur. Ved Kristine Grimsrud (SSB) Kommentarer & diskusjon

13:50 – 14:20 Ny norsk landbasert vindkraftproduksjon i natur- og klimakrisens tid – hvordan avveie arealbruk. Ved Kristina Haaskjold (IFE) Kommentarer & diskusjon

14:20 – 14:30 Pause med kaffe/te og snack

Del III: Innspill fra interessenter og forvaltning – rom for felles løsninger?

14:30 – 14:40 Innspill fra Kommunenes Sentralforbund ved Halvard D. Lægreid

14:40 – 14:50 Innspill fra Nordre Follo Kommune ved Maja Dineh Sørheim

14:50 – 15:00 Innspill fra Riksantikvaren ved Ingunn Holm

15:00 – 15:10 Innspill fra WWF ved Ingrid Hvidsten Gabrielsen

15:10 – 15:20 Innspill fra Norsk Friluftsliv ved Hans Erik Lerkelund / Peter Oma

15:20 – 16:00 Replikker/diskusjon, oppsummering & avslutning